

บทนำ

ประชากรบนพื้นที่สูงส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่มีอาชีพทางการเกษตร ทั้งการปลูกพืชผัก ไม้ผล ไม้ดอก และพืชไร่ เป็นต้น การปลูกพืชแต่ละชนิดก็ล้วนแต่ต้องมีการใช้ปุ๋ย ทั้งปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยเคมีเล็กน้อยแตกต่างกันไป ซึ่งเกษตรกรบนพื้นที่สูงส่วนใหญ่ยังมีการผลิตปุ๋ยได้ไม่เพียงพอกับความ ต้องการ จำเป็นต้องซื้อจากห้างร้านต่างๆ ในตัวอำเภอหรือตัวจังหวัด เป็นการเพิ่มภาระด้านการขนส่ง แรงงาน และเวลา อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มต้นทุนด้านการผลิตอีกด้วย สาเหตุที่ทำให้การผลิตปุ๋ยบนพื้นที่สูงไม่เพียงพอความต้องการนั้น เนื่องจากพื้นที่ทำกินของเกษตรกรส่วนใหญ่จะใช้ในการเพาะปลูก พื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์จึงมีน้อย ทำให้ไม่สามารถเลี้ยงสัตว์ได้จำนวนมาก และสาเหตุอีกประการหนึ่งคือ เกษตรกรมักคิดว่าการเลี้ยงสัตว์นั้นเป็นภาระและยุ่งยากมากกว่าการปลูกพืช ทั้งเรื่องอาหารสัตว์ และเรื่องการดูแลรักษาโรค เป็นต้น ดังนั้น การเลือกเลี้ยงสัตว์ที่มีความเหมาะสมและเป็นชนิดที่ไม่เพิ่มภาระให้กับเกษตรกร น่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะสามารถเป็นอาชีพเสริม และช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนปุ๋ยในพื้นที่ได้ การศึกษาในครั้งนี้จึงมุ่งหวังให้เกิดการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เสริมและเพื่อการผลิตปุ๋ยไว้ใช้ในพื้นที่ ลดการซื้อปุ๋ยจากภายนอก ลดต้นทุนการผลิตพืชผักเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว และเพิ่มคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนต่อไป

อย่างไรก็ดีการเลี้ยงสัตว์ เช่น สุกร มักจะมีปัญหาเรื่องกลิ่นและน้ำเสียเป็นมลภาวะต่อหมู่บ้าน ต่อสังคม และอาจมีผลเสียต่อแหล่งน้ำได้ โดยทั่วไปเกษตรกรส่วนใหญ่มักไม่นำมูลสุกรไปใช้ประโยชน์ ทำให้เกิดการสูญเปล่า แทนที่จะนำมาใช้เพื่อการเกษตรทดแทนปุ๋ยเคมีที่ใช้อยู่จำนวนมาก ประกอบกับการเลี้ยงสุกร ถ้าสามารถประยุกต์นำเศษเหลือทิ้งทางการเกษตร ซึ่งสามารถย่อยสลายได้ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ จะเป็นการช่วยเพิ่มมูลค่าของวัสดุเศษเหลือ/เหลือทิ้งดังกล่าว รวมทั้งยังช่วยลดต้นทุนการผลิตด้านการเกษตรอีกด้วย เนื่องจากจะได้ปุ๋ยหมักอินทรีย์ ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการหมักมูลและน้ำปัสสาวะของสุกรร่วมกับเศษพืชที่เหลือทิ้งข้างต้น การเลี้ยงสุกรหลุมจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่น่าสนใจ ส่วนการเลี้ยงกระต่ายนั้น เนื่องจากเป็นสัตว์ที่สามารถขยายพันธุ์ได้เร็ว กินอาหารได้หลากหลายชนิด ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้เลี้ยง และใช้เวลาในการดูแลน้อย จึงน่าจะเป็นสัตว์อีกชนิดหนึ่ง ที่ควรต้องเร่งศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการใช้ในการส่งเสริมให้เกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยต่อไป